

De Taallijn. Peuters *Interactief* met Taal

Hier wonen wij! Activiteitencyclus

Dorien Stolwijk en Willy van Elsäcker
Redactie José Hillen en Annie van der Beek

Inhoudsopgave

Belangrijke achtergrondinformatie	3
Voorbeeld van een planningsrooster	5
Activiteitencyclus <i>Hier wonen wij!</i> Voorbereiding	7
Fase 1 – Introductie	12
Fase 2 – Kernwoorden	16
Fase 3 – Verhaallijn	19
Fase 4 – Doorgaan op het thema	21
Fase 5 – Napraten	23
Eindevaluatie	25

Belangrijke achtergrondinformatie

Waarom is de Taallijn ontwikkeld?

Het Expertisecentrum Nederlands en Sardes hebben de afgelopen jaren de Taallijn VVE ontwikkeld in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Het doel van de Taallijn VVE is de effectiviteit van de taalstimulering van leidsters en leerkrachten te vergroten. De Taallijn biedt handreikingen voor het beperken van de achterstand in taalontwikkeling op jonge leeftijd. Onderzoeksresultaten geven aan dat een vroege aanpak van taalachterstanden effect heeft.

De Taallijn is gebaseerd op de principes van interactief taalonderwijs, zoals die in eerdere publicaties van het Expertisecentrum Nederlands uitgebreid beschreven zijn. De vijf speerpunten van de Taallijn zijn Mondelinge taal, Werken aan woordenschat, Beginnende geletterdheid, ICT en multimedia en Ouderbetrokkenheid.

De Taallijn voor peuters

De Taallijn voor peuters is ondertussen landelijk ingevoerd. Door Sardes zijn verschillende cursussen voor peuterleidsters ontwikkeld, variërend van aparte modules voor de speerpunten tot een geïntegreerde cursus waarbij alle speerpunten aan de orde komen. In het boek *Peuters Interactief met Taal* (Stoep & Van Elsäcker, 2005) wordt de Taallijn uitgebreid beschreven. Bij de Taallijn voor peuters zijn tevens drie cd-roms ontwikkeld met praktijkvoorbeelden: *Interactief voorlezen aan peuters*, *Gesprekken met peuters* en *Werken aan woordenschat*. Dit schooljaar verschijnt op de website een serie uitgewerkte, concrete activiteitencycli voor peuters, waarvan deze cyclus er één is. Werken met de Taallijn houdt in dat leidsters eerst deelnemen aan een cursus, en vervolgens zelfstandig kunnen werken met de activiteitencycli.

De Taallijn voor kleuters

De Taallijn biedt een doorgaande lijn van peuterspeelzaal naar basisonderwijs. Sardes heeft voor groep 1 en 2 een geïntegreerde cursus ontwikkeld waarin alle vijf speerpunten van de Taallijn aan bod komen. Nadat de leerkrachten bekend zijn gemaakt met de principes en speerpunten van de Taallijn, kunnen ze zelf aan de slag. Binnen de Taallijn is een aantal kant-en-klare activiteitencycli ontwikkeld. Leerkrachten kunnen deze geheel of gedeeltelijk uitvoeren. Met behulp van een checklist kunnen ze bijvoorbeeld bepalen welke Taallijn-speerpunten in hun eigen programma's nog onderbelicht zijn en aanvullende activiteiten kiezen uit een Taallijn-thema.

Ook voor kleuters verschijnt dit schooljaar op de website een serie uitgewerkte, concrete activiteitencycli. De uitgewerkte thema's voor groep 1 en 2 zijn ook bruikbaar in groep 3, zeker in de eerste helft van het schooljaar. Voordat leerkrachten aan de slag kunnen met een thema van de Taallijn, dienen zij eerst een nascholingscursus te volgen. Daarnaast is het boek *De Taallijn. Interactief taalonderwijs in groep 1 en 2* (Van Elsäcker, Van der Beek, Hillen & Peters, 2006) onmisbaar bij het uitvoeren van een activiteitencyclus. In dit boek staat achtergrondinformatie over de Taallijn, de vijf speerpunten, en de opbouw en uitvoering van een activiteitencyclus. Bij het boek hoort een dvd met video-opnames van diverse activiteiten in groep 1 en 2 (*Praktijkvoorbeelden van de Taallijn. Interactief taalonderwijs in groep 1 en 2*). Op de dvd staat tevens een aantal instrumenten dat bruikbaar is bij de uitvoering, zoals een planningsrooster, een checklist om een sterkte/zwakte analyse te maken en een aantal observatie-instrumenten.

De Taallijn in het (speciaal) basisonderwijs

Diverse activiteitencycli worden momenteel uitgetoetst in een aantal scholen voor het speciaal basisonderwijs. Scholen die interesse hebben in het uitproberen van de Taallijn kunnen contact opnemen met Sardes (030- 2326200).

Sylvia Peters
Nijmegen, augustus 2006

Meer informatie over de bijbehorende boeken en dvd's of over scholing in de Taallijn in de diverse regio's is te vinden op www.detaallijn.nl. Boeken, cd-roms en de dvd zijn te bestellen via www.lcowijzer.nl. Informatie over cursussen in de diverse regio's is ook te verkrijgen bij Sardes (030- 2326200).

© 2006 Expertisecentrum Nederlands

Deze uitgave is voorbehouden aan begeleiders en deelnemers van het trainings- en ondersteuningstraject van de Taallijn (zie www.detaallijn.nl). Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag voor commerciële doeleinden worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnames, of op enige andere wijze, zonder nadrukkelijke verwijzing naar Sardes en het Expertisecentrum Nederlands.

EXPERTISECENTRUM

Voorbeeld van een planningsrooster

- Mondelinge taal
- Werken aan woordenschat
- Beginnende geletterdheid/interactief voorlezen
- Ict en multimedia
- Ouderbetrokkenheid

Tijd	Fase en activiteit	Speerpunten
Vooraf	Vorbereiding	
	Leidster bereidt thema voor: voorbereiden anker: de ontdektocht organiseren, selecteren kernwoorden bij thema en prentenboek, verzamelen boeken en materialen, voorbereiden gezinsportfolio en woordenmap, voorbereiden inrichting speelleeromgeving, activiteiten plannen, ouders inlichten over het thema en hen vragen te helpen bij bepaalde activiteiten	
Week 1	Fase 1: Introductie	
30 à 45 min.	Start van het thema: een ontdektocht in de omgeving van de peuterspeelzaal, (digitale) foto's maken	
.. x 10 min.	Nabespreken anker/Introductie thema	
.. x 10 min.	Bespreken voorwerpen op thematafel	
.. x 15 min.	Verkennen prentenboek in kleine kring	
.. x 10 min.	Nabespreking: kernwoorden verduidelijken	
10 min.	Introductie prentenboek in grote groep	
10 min.	Interactief voorlezen van prentenboek aan hele groep	
10 min.	Nabespreken: kernwoorden verduidelijken	
15 min.	Versje of liedje	
10 min.	Ouders betrekken bij het thema Gezinsportfolio gaat mee naar huis	

Week 2		Fase 2: Kernwoorden	
10 min.	Introductie met vertelkoffer of verteltas		
10 min.	Verhaal nogmaals voorlezen		
10 min.	Nabespreking met aandacht voor kernwoorden		
15 min.	woordspelletje		
15 min.	Portfolio's bekijken		
10 min.	Boekenmuur uitbreiden		
Week 3		Fase 3: Verhaallijn	
15 min.	Introductie: luistervraag		
10 min.	Derde keer voorlezen, de verhaallijn		
15 min.	Nabespreking, aandacht voor de verhaallijn		
20 min.	Verwerkingsactiviteiten met de verhaallijn		
15 min.	Naspelen van het verhaal		
Week 3		Fase 4: Doorgaan op het thema	
10 min.	Introductie: boeken over hetzelfde thema		
10 min.	Voorlezen van nieuwe boeken		
10 min.	Nabespreking: overeenkomsten en verschillen met het centrale prentenboek		
20 min.	Verwerkingsactiviteiten rondom het thema		
.. x 10 min.	Gesprekken in de kleine kring		
.. x 10 min.	Digitaal prentenboek bekijken op de computer		
Week 3		Fase 5: Napraten	
10 min.	Gesprek bij de boekenmuur: <i>Wat weten we nu?</i>		
15 min.	Voorwerpen thema bij elkaar zoeken		
10 min.	Het verhaal samenvatten, probleem en oplossing bespreken		
15 min.	Peuters vertellen het verhaal zelf na		
20 min.	In de hoeken spelen met de voorwerpen		
10 min.	Evaluatie/zelfreflectie: werkjes in het gezinsportfolio		
	Boek met voorwerpen gaat in koffer mee naar huis		
Na afloop		Eindevaluatie	
30 min.	Leidsters bespreken na wat goed en minder goed liep. Verslaglegging en bewaren van materialen		

Activiteitencyclus *Hier wonen wij!*

Thema: *Wonen*
Anker: *Een wandeling door de buurt*

Alle thema's van de Taallijn bieden talige activiteiten rondom de vijf speerpunten: Mondelinge taal, Werken aan woordenschat, Beginnende geletterdheid/interactief voorlezen, ICT & Multimedia en Ouderbetrokkenheid. Een activiteitencyclus voor peuters heeft vijf fasen, waarin het centrale prentenboek een grote rol speelt. Dit prentenboek wordt meerdere malen voorgelezen, zodat woordenschat, zinsconstructies en verhaalbegrip de kans krijgen zich langzaam te ontwikkelen. De verschillende fasen bij het voorlezen worden ook beschreven in het boek *Peuters Interactief met Taal* (Stoep & Van Elsäcker, 2005). In dit boek is tevens uitgebreide achtergrondinformatie te vinden over de vijf speerpunten van de Taallijn en de benodigde leidstervaardigheden.

De activiteitencyclus voor peuters *Hier wonen wij!* is gericht op de directe woonomgeving van de peuters. Er bestaat ook een versie voor kleuters van dit thema. Het thema kan dus in samenwerking met de basisschool uitgevoerd worden. Elk thema van de Taallijn begint met een anker. Een anker is een gezamenlijk startpunt van de activiteitencyclus dat de kinderen aanspreekt en motiveert. Het anker voor dit thema is een wandeling, een ontdektocht in de omgeving van de peuterspeelzaal.

Vorbereiding

- Ouders inlichten
- Anker voorbereiden: ontdektocht organiseren
- Woorden selecteren bij thema en prentenboek
- Boeken en materialen verzamelen
- Voorbereiden van een gezinsportfolio
- Planning maken voor activiteiten
- Stimulerende speelleeromgeving creëren

Ouders inlichten over het thema 'Hier wonen wij!'

De leidster geeft een informatiebrief voor de ouders mee naar huis over het thema (zie voor een voorbeeld bijlage 1). De kinderen 'schrijven' mee aan deze brief, door er iets op te tekenen of te kleuren. Deze brief kan ook een onderdeel van het gezinsportfolio zijn dat later in dit hoofdstuk besproken wordt. In de brief kunnen de ouders worden uitgenodigd om mee te helpen met het verzamelen van materialen bij het thema of te assisteren bij diverse activiteiten.

Vorbereiding van het anker: Ontdektocht in de buurt

Het anker voor deze cyclus is een ontdektocht in de omgeving van de peuterspeelzaal. Een beschrijving van ankergestuurd leren is te vinden in het boek *Peuters Interactief met Taal*, pagina 20.

De leidster informeert de ouders van de kinderen over de ontdektocht en wanneer deze plaatsvindt. Ook kan de leidster een oproep doen aan ouders om de kinderen te begeleiden tijdens de ontdektocht.

De leidster verkent de omgeving vooraf en bepaalt de route. Het begin- en eindpunt van de ontdektocht is de peuterspeelzaal. De ontdektocht voert langs de huizen van enkele kinderen, winkels of andere gebouwen in de buurt zoals een bakker of een kerk. Tijdens de ontdektocht maakt de leidster foto's met een digitale camera.

De leidster kiest uit onderstaande lijst één of meer suggesties:

- De leidster maakt een routebeschrijving van de ontdektocht met behulp van foto's (lantaarnpaal, brug, straatnaambord, huisnummer, bloemenwinkel en dergelijke) en kopieert deze, zodat de kinderen tijdens de tocht mee kunnen kijken.
- Tijdens de ontdektocht kunnen de peuters bij één van de kinderen thuis op bezoek gaan. De leidster spreekt van tevoren met de ouder(s) af dat de hele groep binnen mag komen. Er kunnen foto's worden gemaakt van de eigen kamer van het kind, het huis of de tuin, het gezin of de huisdieren van het kind.
- Tijdens de ontdektocht gaat de groep bij een winkel, postkantoor of ander gebouw naar binnen. De kinderen mogen binnen rondkijken, vragen stellen of luisteren naar wat een medewerker vertelt. De leidster vraagt vooraf toestemming om de winkel of het gebouw te bezoeken.

Selectie van kernwoorden bij het thema

Tijdens een nieuw thema komen peuters in aanraking met nieuwe woorden. Een aantal kernwoorden bij het thema wordt bewust aangeleerd en geoefend. Hieronder staat een lijst van kernwoorden die belangrijk zijn bij het thema *Hier wonen wij!* De leidster maakt een keuze uit de kernwoorden, afhankelijk van het niveau van de kinderen. Ze kan hierbij gebruik maken van toetsgegevens of eerdere observaties. Bij de selectie van woorden kan ook gebruik gemaakt worden van de thematische woordenlijst van Kienstra (2003). Het selecteren van woorden is beschreven in het boek *Peuters Interactief met Taal*, pagina 58.

Kernwoorden bij het thema

aanbellen, wonen, de achterdeur, de badkamer, de bel, de boom, het dak, de deur, de gang, het hek, het huis, de huiskamer, de keuken, de muur, het raam, de slaapkamer, de stoep, de straat, de struik, de trap, de tuin, de voordeur, de weg, de winkel, de zolder, achter, beneden, boven, in, op, voor

De leidster maakt een selectie uit bovenstaande lijst. Ze selecteert ongeveer vijftien eenvoudige woorden voor de minder taalvaardige leerlingen en vijftien wat moeilijker kernwoorden voor de meer taalvaardige leerlingen. Natuurlijk kan er overlap tussen beide lijsten zijn. Aan het begin van de cyclus is het doel dat de kinderen de geselecteerde woorden receptief (passief) beheersen. Aan het einde van de cyclus moeten ze de meeste kernwoorden ook productief (actief) beheersen.

Selectie van kernwoorden bij het prentenboek

Bij het thema *Hier wonen wij!* wordt het prentenboek *Ik wil ergens anders wonen* van J. Emmett en V. Cabban (2005) gebruikt. In de onderstaande lijst wordt een aantal kernwoorden uit het prentenboek gegeven. Ook uit deze lijst selecteert de leidster de woorden die zij wil behandelen en houdt daarbij rekening met het taalniveau van de kinderen. Evenals bij de themawoorden maakt ze zowel voor de minder taalvaardige als voor de meer taalvaardige kinderen een lijst met ongeveer vijftien kernwoorden. Er kan weer overlap tussen beide lijsten zijn.

Kernwoorden bij het prentenboek

de boom, de eekhoorn, de egel, de grond, het hol, het konijn, de mol, de molshoop, de plek, het vogelnest, de wind, donker, droog, eng, koud, leeg, leuk, licht, nat, saai, veilig, warm

Inhoud van het prentenboek

Molletje vindt zijn holletje maar saai en donker en te diep onder de grond. Hij wil ergens anders wonen, ergens waar het leuk en licht is, met veel frisse lucht. Maar zo'n plekje is niet zo makkelijk te vinden. Uiteindelijk blijkt zijn eigen holletje toch de beste plaats om te wonen.

Boeken en materialen verzamelen

De leidster informeert bij de bibliotheek naar de mogelijkheden voor het lenen van een leskist. In deze leskist kunnen aan het thema verwante boeken zitten, maar ook speelleermaterialen. De leidster verzamelt zelf ook prentenboeken over het thema (voor boeksuggesties zie bijlage 2). Ook vraagt ze de peuters en hun ouders om boeken of foto's mee te brengen of andere materialen en voorwerpen die te maken hebben met het thema wonen.

Ict

In de computerhoek kunnen de kinderen via een digitale fotoshow de foto's van de ontdektocht bekijken, spelletjes over wonen spelen of luisteren naar verhalen en liedjes over wonen. De leidster kan het prentenboek *Ik wil ergens anders wonen* zelf digitaliseren en een plaats geven in de computerhoek. Een stappenplan voor het maken van een digitaal prentenboek staat op de website www.detaallijn.nl. Een beschrijving van de computerhoek en suggesties voor ICT-gebruik zijn te vinden in het boek *Peuters Interactief met Taal*, pagina 75-81 en 94-95.

Gezinsportfolio

Voor alle kinderen komt er een eigen gezinsportfolio. Zie voor een beschrijving van het gezinsportfolio het boek *Peuters Interactief met Taal*, pagina 82. In bijlage 3 staat een voorbeeld van een gezinsportfolio voor deze activiteitencyclus. De kinderen verzamelen een aantal werkjes voor in het gezinsportfolio. In het gezinsportfolio is op enkele bladzijdes al voorgedrukt wat de bedoeling is en er zitten lege bladzijdes in waar de kinderen zelf hun werk kunnen inplakken. Zowel ouders als leidsters kunnen met een portfolio de ontwikkeling van het kind volgen.

Woordenmap

De leidster kan in het gezinsportfolio of in een woordenmap bijhouden welke nieuwe woorden de peuters hebben geleerd. Ze gebruikt de kernwoorden als uitgangspunt. Op het moment dat meerdere leidsters of groepshulpen aanwezig zijn kan één van hen noteren welke woorden de peuters begrijpen of gebruiken. De peuters worden niet op een schoolse manier overhoord; de leidster maakt notities van de woorden tijdens betekenisvolle activiteiten, zoals een taal- of woordspelletje of een gesprek bij de boekenmuur. Ook kan de leidster de woordkennis evalueren door plaatjes of tekeningen bij de kernwoorden in het gezinsportfolio of de woordenmap te plakken en na een aantal

Weken of maanden met de kinderen na te gaan of ze de woorden nog kennen. Voor het bijhouden van de woordenschat, zie *Peuters Interactief met Taal*, pagina 60 en 106.

Planning maken voor activiteiten

De leidster maakt een planning voor de activiteiten van de voorleescyclus. Aan het begin van deze activiteitencyclus staat een voorbeeld van een planningsrooster afgedrukt dat hierbij een hulpmiddel kan zijn. Belangrijk is dat het anker de kinderen motiveert, dat alle speerpunten aan de orde komen en dat het prentenboek meerdere keren herhaald wordt.

Stimulerende leeromgeving creëren

De leidster denkt tijdens het thema samen met de kinderen na over hoe het lokaal kan worden ingericht in de sfeer van het thema *Hier wonen wij!* Het inrichten van het lokaal hoeft niet meteen klaar te zijn. Wanneer peuters kunnen meedenken en meehelpen bij de inrichting van het lokaal gaat een thema nog meer leven in de groep. Suggesties voor de inrichting van de peuterspeelzaal staan in het boek *Peuters Interactief met Taal*, hoofdstuk 6. Beschreven zijn onder andere de boekenhoek en het boekenrekje, de thematafel en de vertelkoffer, de boekenmuur en de computerhoek. Hierna volgen tips voor het inrichten van de peuterspeelzaal bij de activiteitencyclus *Hier wonen wij!*

Verteltafel bij het prentenboek

Tijdens de introductie van het centrale prentenboek *Ik wil ergens anders wonen* wordt een verteltafel ingericht met materialen die in het verhaal voorkomen, zoals een knuffel van een mol, eekhoorn of konijn, een afbeelding van een molshoop, een (afbeelding van een) holle boomstam en een vogelnestje. In de loop van de voorleescyclus wordt de verteltafel aangevuld met voorwerpen, afbeeldingen, tekeningen en knutselwerkjes die met het prentenboek te maken hebben. De verteltafel dient ter ondersteuning tijdens het voorlezen of vertellen van het prentenboek en de peuters kunnen met de voorwerpen het verhaal navertellen en naspelen.

Thematafel

Tijdens het thema *Hier wonen wij!* kan de leidster samen met de kinderen een thematafel inrichten over wonen. Hierop komen voorwerpen en materialen, informatieve afbeeldingen en boeken die te maken hebben met het thema. Bij de voorwerpen op de thematafel kunnen woordstroken gelegd worden. Het doel hiervan is niet om de kinderen de stroken te laten lezen, maar om hen spelenderwijs in aanraking te brengen met schrift.

Boekenhoek, luisterhoek, computerhoek

In de boekenhoek krijgen verschillende boeken en tijdschriften over wonen een plaats. Een lijst met suggesties voor boeken is opgenomen in bijlage 2. De leidster kan in de boekenhoek samen met enkele kinderen boeken voorlezen of zich door de kinderen laten 'voorlezen'. Hierdoor komen de kinderen in verschillende contexten in aanraking met de nieuwe themawoorden.

In deze boekenhoek kan ook een luistergedeelte gemaakt worden of een speciale luisterhoek ingericht worden. De kinderen kunnen hier met behulp van een cassette recorder of een cd-speler luisteren naar verhalen, versjes en liedjes over wonen. De leidster kan het centrale prentenboek *Ik wil ergens anders wonen* zelf op cassette of cd inspreken.

In de computerhoek kunnen de kinderen een digitale versie van het prentenboek bekijken. Het voordeel hiervan is dat de kinderen de platen bij de tekst meteen zien en niet zelf de bladzijden van het boek hoeven om te slaan.

Boekenmuur

Op de boekenmuur kan de leidster de verhaallijn van het centrale prentenboek zichtbaar maken. Ze kopieert de belangrijkste prenten uit het prentenboek. De gekopieerde bladzijdes legt zij samen met de kinderen in de goede volgorde. Daarna worden de platen in de juiste volgorde op de boekenmuur gehangen. De verhaallijn wordt voor de peuters op deze manier zichtbaar. Ook ouders kunnen samen met hun kind praten over het boek en in één oogopslag zien waar de kinderen mee bezig zijn.

Woonmuur

Een wand kan gebruikt worden als woonmuur. Hier hangen verschillende tekeningen, afbeeldingen en foto's van woningen, straten en dergelijke aan de muur. Ook kan de leidster van alle kinderen een foto vragen waarop zij staan bij het eigen woonhuis of een bepaalde ruimte in huis (de keuken, de slaapkamer) en deze een plaats geven op de muur.

Fase 1 Introductie

Anker

Een ontdektocht in de omgeving van de peuterspeelzaal

Activiteiten

1. Nabespreken anker/introductie thema
2. Bespreken van voorwerpen op thematafel
3. Verkennen prentenboek in kleine kring
4. Nabespreking: kernwoorden verduidelijken
5. Introductie van het prentenboek in grote groep
6. Interactief voorlezen van prentenboek aan hele groep
7. Nabespreken van het prentenboek: kernwoorden verduidelijken in hele groep
8. Versje of liedje
9. Ouders betrekken bij het thema

Anker

Een ontdektocht in de omgeving van de peuterspeelzaal

Het anker voor deze cyclus is een wandeling/ontdektocht in de omgeving van de peuterspeelzaal. Tijdens de wandeling wijst de leidster de peuters op van alles wat ze onderweg zien, zoals huizen, winkels, verschillende straten, bomen of hekken. Op deze manier komen de peuters tijdens de ontdektocht in aanraking met de centrale themawoorden van de activiteitencyclus. De leidster kan bij een van de kinderen thuis een afspraak maken om op bezoek te gaan, dat maakt de wandeling extra spannend. De leidster maakt tijdens de wandeling met een digitale fotocamera foto's van de kinderen en de omgeving. Ze fotografeert vooral de kernwoorden, zoals raam, muur, bel en tuin. Op de foto's moeten zo veel mogelijk kinderen staan, zodat de foto's betekenisvoller worden en gesprekken naar aanleiding van de foto's uitgelokt worden. Van deze foto's kan een digitale fotoshow gemaakt worden op de computer. Als de foto's in een PowerPoint presentatie gezet worden, kan de leidster eventueel samen met een klein groepje kinderen met een microfoon inspreken wat er te zien is op de foto.

Activiteiten

1. Nabespreking anker/Introductie van het thema
De leidster praat met de peuters in de grote kring na over het anker. *Wat hebben we allemaal gezien?* Samen met de peuters wordt een beeldwoordenweb gemaakt van de ontdektocht. De peuters benoemen wat ze hebben gezien. De woorden die door de kinderen worden genoemd, worden op een groot vel papier geschreven en de leidster maakt hier kleine tekeningen bij. Het beeldwoordenweb wordt op ooghoogte van de kinderen opgehangen. De peuters kunnen zelf op zoek gaan naar plaatjes van woningen in tijdschriften en deze bij het beeldwoordenweb plakken.

De leidster vertelt dat ze de komende tijd aan de slag gaan met wonen. De leidster maakt een keuze uit onderstaande suggesties voor activiteiten met een klein groepje kinderen:

- De leidster bekijkt met kleine groepjes kinderen de digitale foto's van de ontdektocht op de computer. De leidster laat de kinderen vertellen wat ze allemaal gezien hebben tijdens de ontdektocht.
- De kinderen maken een tekening van iets wat ze gezien hebben tijdens de ontdektocht. De leidster schrijft erbij wat het is. De leidster plakt de tekeningen op een groot vel papier en hangt dit op aan de wand, zodat de kinderen het steeds kunnen zien.
- Met een klein groepje peuters praat de leidster over de inrichting van de woonhoek. Ze praat met de kinderen over wat er in een woonhoek zou kunnen, iets wat ze bijvoorbeeld thuis ook hebben. Gedurende het thema wordt de woonhoek verder uitgebreid of aangepast.
- De leidster maakt met een klein groepje kinderen een eerste aanzet voor de woonmuur. Ze gebruiken hierbij bijvoorbeeld de foto's die de leidster of sommige peuters hebben meegenomen van thuis.

2. Bespreken van voorwerpen op thematafel.

Op de thematafel staan allerlei spulletjes die met het thema te maken hebben en die door de kinderen en de leidster verzameld zijn. De leidster bespreekt met kleine groepjes peuters de voorwerpen op de thematafel. Ze laat de kinderen nadenken over de voorwerpen:

- *Wat zou dit kunnen zijn?*
- *Wat zou je ermee kunnen doen?*

Ook praat ze met de kinderen over wonen. Ze kan de volgende vragen stellen:

- *Wat is een huis?*
- *Wie wonen er in een huis? Is dat bij iedereen hetzelfde?*

De leidster stelt niet teveel vragen, ze laat vooral de kinderen vertellen.

3. Verkennen van het prentenboek in de kleine kring

De leidster introduceert het prentenboek *Ik wil ergens anders wonen* van Cain & Tickle (2005) in kleine groepjes van maximaal vijf kinderen. Zeker voor de minder taalvaardige kinderen is het belangrijk om het prentenboek eerst in een kleine groep voor te bespreken.

Voor de introductie kan de leidster gebruik maken van concrete materialen, zoals een knuffel van een mol, eekhoorn of konijn, een afbeelding van een molshoop, een (afbeelding van een) holle boomstam en een vogelnestje. De leidster laat voorwerpen of afbeeldingen van de kernwoorden zien. Ze kan hiermee de betekenis van de moeilijke woorden verduidelijken.

De leidster laat de kaft van het boek *Ik wil ergens anders wonen* zien. Ze bespreekt met de peuters wat er op de voorkant van het boek te zien is. Vervolgens bladert ze samen met de kinderen door het boek en laat de kinderen reageren op de afbeeldingen. Door de kinderen te laten vertellen wat ze zien, laat de leidster de kinderen het verhaal zelf vertellen. De leidster stelt niet teveel vragen. Als het nodig is, stelt zij vooral open vragen. Ook kan de leidster een peuter vragen om een voorwerp of afbeelding te pakken, wanneer dit in het verhaal naar voren komt.

Als aanvulling kan het prentenboek in de moedertaal van het kind aangeboden worden. Dit kan een leidster, assistent of ouder doen die de moedertaal van het kind spreekt. Deze persoon gaat daarbij in op moeilijke woorden en begrippen en controleert of de kinderen het verhaal in de moedertaal begrijpen. De

leidster kan tot slot het boek gekopieerd meegeven aan de ouders, zodat zij het thuis nogmaals kunnen voorlezen of in hun eigen taal kunnen vertellen. De leidster kan het verhaal ook in de moedertaal inspreken of laten inspreken, waardoor de peuters regelmatig het verhaal in de eigen moedertaal terug kunnen horen.

4. Nabespreking: kernwoorden verduidelijken

De peuters hebben tijdens het bekijken van het boek *Ik wil ergens anders wonen!* kennisgemaakt met een aantal nieuwe woorden. De leidster verduidelijkt de kernwoorden nogmaals aan de hand van de materialen op de thematafel of verteltafel, door middel van voor- en nadoen of door uitleg te geven met eenvoudige woorden. De leidster maakt gebruik van de leidstervaardigheden voor het gericht werken aan woordenschatstimulering, zie *Peuters Interactief met Taal*, pagina 62.

5. Introductie van het prentenboek in de grote groep

De leidster introduceert het prentenboek in de grote groep. Ze maakt gebruik van de thematafel of maakt bij het prentenboek een aparte verteltafel. De peuters mogen de voorwerpen op de tafel pakken en bespreken wat het zou kunnen zijn. De leidster geeft uitleg bij de voorwerpen of afbeeldingen op de tafel.

6. Interactief voorlezen van het prentenboek aan hele groep

De leidster laat de voorkant van het prentenboek *Ik wil ergens anders wonen!* zien. Ze stelt enkele vragen: *Waar zou het boek over gaan? Waarom denk je dat?* Ze leest de titel van het boek voor en vraagt aan de kinderen waar ze nu denken dat het boek over zal gaan. Ze wijst aan waar je kunt lezen hoe het boek heet. Aan de hand van de illustratie op de kaft en de titel laat de leidster de kinderen dus voorspellen waar het boek over zal gaan. Vervolgens leest de leidster het prentenboek letterlijk voor. Belangrijk is dat de kinderen tijdens het voorlezen de prenten kunnen zien. Tijdens en na het lezen besteedt de leidster aandacht aan de kernwoorden. Ook mogen de kinderen tijdens het voorlezen reageren op het verhaal en op de tekeningen.

7. Nabespreken van het prentenboek: kernwoorden verduidelijken in hele groep

Na het voorlezen besteedt de leidster weer aandacht aan de kernwoorden in het verhaal. Ze maakt gebruik van de attributen van de verteltafel om de woorden te verduidelijken. Ze geeft niet direct de uitleg van een moeilijk woord, maar laat de kinderen ook zelf meedenken over de betekenissen van woorden. Wanneer moeilijke woorden zijn afgebeeld op een illustratie uit het boek kan de leidster deze woorden tijdens het voorlezen aanwijzen.

8. Versje of liedje

De leidster biedt een versje of liedje aan dat te maken heeft met het thema. Ze kan gebruik maken van een flap waarop het versje of liedje staat uitgeschreven en waarop plaatjes of tekeningen staan van de woorden die erin voorkomen. Hierdoor kunnen de peuters het versje of liedje volgen met behulp van de plaatjes. Ook ondersteunt de leidster de tekst met handelingen en bewegingen, waardoor de peuters de betekenis beter onthouden.

Voorbeelden van versjes en liedjes zijn:

- *De Slakjes* uit *Het grote versjesboek* (Busser & Schröder, 2006)
- *In Holland staat een huis, Opa Bakkebaard heeft een huisje, Onder hele hoge bomen* uit *Liedjes met een hoepeltje erom* (Linders & Duijx, 2006).

9. Ouders betrekken bij het thema

De peuters tekenen in het gezinsportfolio over de ontdektocht of de leidster plakt een foto in het gezinsportfolio die de peuter zelf heeft uitgekozen. De peuter bedenkt wat er bij moet komen te staan en de leidster noteert dit. In het portfolio kan ook een kopie van het versje of liedje gedaan worden, zodat de ouders dit thuis met hun kind kunnen bespreken, opzeggen of zingen. Ook kan er een plaat uit het centrale prentenboek ingeplakt worden.

De peuters nemen het gezinsportfolio mee naar huis. De leidster vraagt aan de ouders of zij zelf thuis ook iets in het portfolio willen plakken, tekenen of schrijven (zie voorbeelden in bijlage 1 en 3). De leidster spreekt met de ouders af wanneer het portfolio weer teruggebracht wordt.

Fase 2 Kernwoorden

1. Introductie met vertelkoffer of verteltas
2. Verhaal nogmaals voorlezen
3. Nabespreking met aandacht voor kernwoorden
4. Woordspelletje
5. Portfolio's bekijken
6. Boekenmuur uitbreiden

Activiteiten

1. Introductie met vertelkoffer of verteltas

De leidster maakt gebruik van een vertelkoffer of verteltas om de peuters nieuwsgierig te maken. In de koffer of tas zitten concrete materialen en plaatjes van de kernwoorden die in het boek voorkomen. De leidster zet de vertelkoffer in de kring en vraagt aan hen wat erin zou kunnen zitten. Eén kind mag een voorwerp uit de koffer halen en vertelt wat het is. De leidster stimuleert de andere kinderen ook om na te denken over wat het voorwerp kan zijn. Daarna mogen ook de andere peuters één voor één een voorwerp uit de vertelkoffer pakken. Telkens wordt besproken wat het voorwerp kan zijn.

Een alternatief voor het introduceren van het prentenboek met de vertelkoffer of verteltas is het verhaal introduceren met een handpop.

De handpop kan als routine regelmatig op dezelfde wijze terugkomen in de peutergroep. De handpop is bijvoorbeeld een dier dat op zoek is naar een nieuwe woning. De handpop vertelt aan de kinderen wie hij is en dat hij gehoord heeft dat de kinderen een boek over een mol in de klas hebben die ergens anders wil wonen. Hij vraagt aan de kinderen hoe het boek heet en wat er in het boek gebeurt. Wanneer er weinig uit de kinderen zelf komt stelt de leidster stimulerende vragen om de peuters op weg te helpen. De handpop vraagt tijdens het gesprek aan de peuters wat een bepaald voorwerp is. *Een molshoop? Wat is dat?* De leidster laat de kinderen de voorwerpen of afbeeldingen van de verteltafel pakken wanneer de handpop iets niet weet. Wanneer dit niet mogelijk is kunnen de kinderen of de leidster het woord omschrijven of uitbeelden. Tot slot kunnen de kinderen met de leidster in de peuterspeelzaal een geschikte woning maken voor de handpop om (tijdelijk) in te wonen.

2. Verhaal nogmaals voorlezen

De leidster of de handpop vertelt tegen de peuters dat ze het verhaal nog een keer voor zal lezen. De leidster leest het boek letterlijk voor. Belangrijk is dat de kinderen tijdens het voorlezen de prenten van het boek kunnen zien. De kinderen reageren op het verhaal en de prenten. Ook de handpop kan reageren op het verhaal. De leidster kan gebruik maken van de suggesties die hieronder gegeven worden. De kernwoorden staan in het overzicht vet gedrukt. Door het herhaald voorlezen van het prentenboek leren de

kinderen deze woorden kennen. Voor iedere vraag of opmerking in het overzicht staat een symbool.

Verhaalsymbolen

- ☞ Aanmoediging voor de kinderen om iets te doen
- Υ Beweging/actie die de leidster doet
- 👁 Concreet voorwerp dat de leidster laat zien
- ? Vraag die de kinderen uitnodigt om antwoord te geven
- ① Omschrijving van een woord of een begrip

Suggesties per bladzijde

De tekst is afkomstig uit *Ik wil ergens anders wonen* (Emmet & Cabban, 2005).

Ik wil ergens anders wonen (kaft)	① ?	Dat betekent dat je op zoek gaat naar een ander huis. Welk dier zie je op de voorkant? Waar staat hij bovenop?
Opeens vindt mol zijn holletje saai en donker ... ergens waar het leuk en licht is	☞ ① ?/Υ	Waar zie je het holletje van mol? Iets saai vinden betekent dat je het niet meer leuk vindt Wanneer is het donker? Wanneer is het licht? De leidster maakt de peuterspeelzaal donker en licht
Mol gaat op zoek naar een ander plekje Hij is net op weg als hij egel ziet	☞ ① ☞	Waar zie je de mol? Pak de mol maar eens van de (vertel)tafel Het plekje is de plaats waar mol wil gaan wonen Wijs de egel maar eens aan
Ze zitten in een holle boom De wind fluit er dwars doorheen Maar koud is het ook, ik zoek eigenlijk een warmer plekje	👁 ☞/Υ ?/Υ	De leidster laat een stukje van een boom zien/voelen en een foto of afbeelding van een boom De leidster maakt met de kinderen wind door te blazen Wanneer heb je het koud? Wanneer heb je het warm? De leidster laat zien dat ze het koud heeft en dat ze het warm heeft met mimiek en bewegingen
Daar zien ze eekhoorn Mol klimt in een leeg vogelnest ... maar eng is het ook Ik zoek eigenlijk een veiliger plekje	☞ ?/👁 ? ①	Waar zie jij de eekhoorn? Waar zie je het vogelnest? De leidster laat een vogelnest of een afbeelding zien. Is het vogelnest leeg? Wat vind jij eng? Veilig betekent dat je niet bang bent
konijn aangesprongen Ergens waar het leuk is	☞ ①	Waar zie je het konijn? Pak het konijn ook maar van de (vertel)tafel Als je iets leuk vindt dan betekent dat dat je het graag wil doen

Maar nat is het ook, ik zoek eigenlijk een droger plekje	?/Υ	Wanneer wordt iets nat? Wanneer is iets droog? De leidster laat een doek zien die nat is en een doek die droog is
Volgen mol naar een molshoop die ze allemaal kennen	☞ ①	Waar zie je de molshoop? Een molshoop is het huisje onder de grond waar de mol in woont
Ze zitten met z'n allen lekker gezellig in Mols holletje onder de grond Ik wil nergens anders wonen	Υ ①	De leidster laat een bak met zand zien en vertelt hierbij wat onder de grond is Mol wil altijd in dit huisje onder de grond blijven eten en slapen

3. Nabespreking met aandacht voor kernwoorden

Na het voorlezen bespreekt de leidster het verhaal na met de peuters en de handpop. Zij besteedt aandacht aan de kernwoorden die nog niet voor alle kinderen duidelijk zijn. Zij verduidelijkt deze woorden met behulp van de voorwerpen die zij daarvoor heeft meegebracht. Ook door voor- en nadoen en door de woorden uit te leggen geeft zij betekenis aan de woorden. Ook de handpop kan hieraan een bijdrage leveren door in interactie met de kinderen en de leidster te gaan.

4. Woordspelletje

De leidster zoekt een aantal versjes die met het thema te maken hebben. Ze gebruikt concrete voorwerpen om de woorden uit het rijmpje of liedje te verduidelijken. Tijdens het opzeggen of zingen, liggen de voorwerpen uit het versje in de kring. De peuters mogen om de beurt een voorwerp pakken op het moment dat het in het versje voorkomt. Ook kan de leidster de voorwerpen vooraf aan de peuters geven en vragen of ze naar voren stappen op het moment dat 'hun' voorwerp in het versje wordt genoemd.

5. Portfolio's bekijken

De portfolio's zijn teruggebracht door de ouders en sommigen zullen er iets ingeplakt of ingeschreven hebben. De kinderen mogen hun portfolio's laten zien en erover vertellen. Hierbij komen we allerlei themawoorden aan bod.

6. Boekenmuur uitbreiden

De leidster maakt een kopie van de kaft van het prentenboek *Ik wil ergens anders wonen*. Eén of meerdere peuters kunnen de kopie inkleuren. De kaft van het boek krijgt een plaats op de boekenmuur waar alle boeken hangen die al eerder aan bod zijn geweest in de peuterspeelzaal.

Fase 3 Verhaallijn

In deze fase ligt de nadruk op de verhaallijn van het prentenboek. De kinderen kennen nu de belangrijkste woorden van het prentenboek. De volgende stap is dat ze ook de verhaallijn kunnen volgen en naspelen of navertellen.

1. Introductie: luistervraag
2. Derde keer voorlezen, de verhaallijn
3. Nabespreking, aandacht voor de verhaallijn
4. Verwerkingsactiviteiten met de verhaallijn
5. Naspelen van het verhaal

Activiteiten

1. Introductie: luistervraag

Voordat de leidster het centrale prentenboek nogmaals voorleest stelt ze een luistervraag. Deze vraag stimuleert de kinderen om na te denken over bepaalde gebeurtenissen in het verhaal. Hiermee bevordert zij ook de betrokkenheid van de peuters. Zij willen tijdens het luisteren immers een antwoord vinden op de luistervraag. De leidster stelt bijvoorbeeld de vraag: *Waarom gaat mol toch in zijn eigen huisje wonen? Of Waarom wil mol ergens anders wonen?*

2. Derde keer voorlezen, de verhaallijn

De leidster leest het verhaal *Ik wil ergens anders wonen* nogmaals voor. Tijdens het voorlezen stelt de leidster vragen over bijvoorbeeld de hoofdpersoon (Mol) en de belangrijkste gebeurtenissen in het verhaal. Zij stelt vragen waardoor de verhaallijn duidelijker wordt voor de kinderen. De leidster maakt gebruik van de leidstervaardigheden interactief voorlezen.

3. Nabespreking, aandacht voor de verhaallijn

Nadat de leidster het verhaal heeft voorgelezen, bespreekt ze samen met de kinderen of ze het antwoord op de luistervraag weten. De leidster stelt ook vragen over de hoofdpersoon (Mol), de belangrijkste gebeurtenissen in het verhaal en over de oplossing van het probleem van Mol. Door vragen te stellen over oorzaken en gevolgen in het verhaal bevordert de leidster het verhaalbegrip van de peuters. *Hoe komt het dat Mol nu toch in zijn eigen molshoop wil wonen?* De leidster geeft de peuters daarnaast veel gelegenheid om zelf te praten, om opmerkingen te maken of vragen te stellen naar aanleiding van het verhaal.

4. Verwerkingsactiviteiten met de verhaallijn

Na afloop volgen verwerkingsactiviteiten met de kinderen waarin de verhaallijn van het prentenboek een rol speelt. De leidster maakt een keuze uit de volgende activiteiten:

- De leidster kopieert een aantal platen uit het prentenboek, die de verhaallijn goed weergeven. De kinderen leggen de platen in de juiste volgorde, zo nodig met hulp van de leidster. De peuters kunnen de platen eventueel inkleuren. Vervolgens geeft de leidster de platen in de juiste volgorde een plaats op de boekenmuur.

-
- De peuters prikken een huis uit met hulp van de leidster. Ze prikken ook de raampjes uit. Het huis wordt op een wit vel papier geplakt. Achter de ramen kunnen de peuters de dieren uit het prentenboek tekenen.
  - Op een tafel of tegen een muur wordt samen met de leidster een weg gemaakt van papier. De kinderen kunnen zelf huizen tekenen die een plaats krijgen naast de weg. Ook tekenen ze de dieren, die op zoek zijn naar een huis voor Mol.
- Op de boekenmuur komen gaandeweg steeds meer tekeningen en knutselwerkjes van de peuters en andere afbeeldingen die bij het thema wonen aan de orde zijn geweest. De leidster hangt ook woordkaarten bij de afbeeldingen.

5. Naspelen van het verhaal

De leidster maakt van mol, egel, konijn en eekhoorn een kartonnen afbeelding (kopie op karton). Aan de achterkant bevestigt zij een satéprikker of ijslolliestokje, waardoor stokpoppen ontstaan. Zij kan er ook voor kiezen om te zorgen voor kleding, zodat de kinderen zich als mol, egel, eekhoorn of konijn kunnen verkleeden.

In de kleine kring speelt de leidster samen met enkele peuters het verhaal na. Hierbij verandert de rol van de leidster geleidelijk. Eerst doet zij aan een groepje peuters voor op welke manier je het verhaal met behulp van de voorwerpen kunt naspelen. Later kunnen de peuters het verhaal zelf naspelen, terwijl de leidster het verhaal voorleest. Langzaam trekt de leidster zich terug.

Fase 4 Doorgaan op het thema

Wanneer kinderen meerdere keren met de nieuwe woorden uit het prentenboek in aanraking komen, is de kans groot dat ze de woorden en hun betekenis onthouden. Daarbij is van belang dat de kinderen de woorden niet alleen in de context van het prentenboek tegenkomen, maar ook in andere omgevingen. Dit kan door middel van activiteiten met concrete materialen, door het verhaal na te spelen, maar ook door andere boeken of teksten aan te bieden waarin hetzelfde thema centraal staat en dus veel dezelfde woorden voorkomen.

1. Introductie: boekjes over hetzelfde thema
2. Voorlezen van nieuwe boekjes
3. Nabespreking: overeenkomsten en verschillen met het centrale prentenboek
4. Verwerkingsactiviteiten rondom het thema
5. Gesprekken in de kleine kring
6. Digitaal prentenboek bekijken op de computer

Activiteiten

1. Introductie: boeken over hetzelfde thema

De leidster heeft een aantal prentenboeken verzameld, verhalend of informatief, over het thema wonen. Ze heeft een boekenrekje ingericht met deze boeken. Samen met de kinderen bekijkt ze de illustraties in deze boeken. De leidster wijst de kinderen erop dat deze boeken ook over wonen gaan.

2. Voorlezen van nieuwe boeken

De leidster bekijkt met de kinderen de boeken in het boekenrekje. Ze gaan in de boeken op zoek naar foto's of illustraties over wonen. Samen bespreken ze de overeenkomsten en verschillen tussen de afbeeldingen in de boeken. Zo komen de kernwoorden ook in andere contexten aan bod en wordt het thema verder verdiept. Daarna kiezen ze samen een (prenten)boek dat de leidster op interactieve wijze voorleest. Ze besteedt met name aandacht aan de kernwoorden die ook centraal stonden in het prentenboek *Ik wil ergens anders wonen*.

3. Nabespreking: overeenkomsten en verschillen met het centrale prentenboek

Na afloop van het verhaal legt de leidster een relatie met het centrale prentenboek. Ze stelt vragen als *Wat gebeurt er in dit boek? Gebeurde dat ook in het boek van Mol?*

4. Verwerkingsactiviteiten rondom het thema

De peuters doen verschillende verwerkingsactiviteiten rond het thema wonen. De leidster maakt een keuze uit de volgende activiteiten:

- Samen met de leidster zingen de kinderen een liedje over wonen of zeggen ze een versje op
- De peuters doen in twee- of drietallen een woord- of taalspelletje op de computer
- De leidster speelt met de peuters mee in één van de hoeken, bijvoorbeeld in de woonhoek

- Voeldoos: de leidster stopt enkele voorwerpen die iedereen in huis heeft in een doos, bijvoorbeeld een tandenborstel, zeep, een kam, een lepel, een zeefje of een knuffel. In de doos is een gat gemaakt. De peuters mogen om de beurt in de doos voelen aan een voorwerp en raden wat het is. Ook kan de leidster (zonder dat de peuters het zien) steeds één voorwerp in de doos doen. Op die manier kan ze de peuter die voelt een tip geven, zoals: het komt uit de keuken of het komt uit de badkamer.
- In de kring liggen verschillende afbeeldingen van woningen van dieren (bijvoorbeeld een stal, een slakkenhuis, een spinnenweb of een konijnenhok) De peuters bedenken samen welk dier er in welk huisje woont, en waarom hun huis er zo uitziet.
- De leidster laat verschillende geluiden van in en om het huis horen (bijvoorbeeld de stofzuiger, een kraan, de deurbel en dergelijke). De kinderen raden welk voorwerp het geluid maakt. Eventueel maakt de leidster gebruik van afbeeldingen die de kinderen kunnen aanwijzen als ze het geluid horen.

5. Gesprekken in de kleine kring

Nu de peuters een aantal boeken hebben gezien over wonen, voert de leidster een aantal gesprekken in de kleine kring over waar zij wonen en hoe hun huis eruit ziet.

Onderwerpen die aan de orde kunnen komen zijn: *Lijkt jouw huis op een huis in een boek (of praatplaat)?, Wat is er anders? Hoe ziet jouw huis eruit? Wie wonen er bij jou in huis? Wonen er ook huisdieren bij jou, kun je er iets over vertellen?*

6. Digitaal prentenboek bekijken op de computer

In twee- of drietallen bekijken en beluisteren de peuters een digitaal prentenboek op de computer. De leidster kan hiervoor bijvoorbeeld het prentenboek *Ik wil ergens anders wonen* digitaliseren.

NB Het maken van een digitaal prentenboek is toegestaan voor eigen gebruik, maar dit mag niet op grotere schaal verspreid worden zonder auteursrechten te betalen.

Fase 5 Napraten

In deze fase wordt de activiteitencyclus afgerond. De leidster praat met de kinderen na over de activiteiten die ze samen hebben ondernomen bij het thema *Hier wonen wij* en het centrale prentenboek *Ik wil ergens anders wonen*.

1. Gesprek bij de boekenmuur: *Wat weten we nu?*
2. Voorwerpen thema bij elkaar zoeken
3. Het verhaal samenvatten, probleem en oplossing bespreken
4. Peuters vertellen het verhaal zelf na
5. In de hoeken spelen met de voorwerpen
6. Evaluatie/zelfreflectie: werkjes in het gezinsportfolio
7. Boekje met voorwerpen gaat in koffertje mee naar huis

1. Gesprek bij de boekenmuur: *Wat weten we nu?*

De leidster bespreekt met de peuters bij de boekenmuur wat ze weten van het prentenboek en het thema. De leidster praat er met de kinderen over wat ze leuk vonden in het boek of bij het thema.

2. Voorwerpen thema bij elkaar zoeken

De leidster heeft van tevoren een 'huis' gemaakt van een doos. In die doos legt ze alle voorwerpen die gedurende de activiteitencyclus op de thematafel hebben gestaan. De kinderen mogen om de beurt een voorwerp uit het huis pakken. De leidster laat afwisselend een kind iets pakken en dan benoemen wat het is (actieve woordenschat) of geeft het kind een opdracht om iets te pakken uit het huis en laat hen in het huis kijken om het juiste voorwerp er uit te pakken (passieve woordenschat).

3. Het verhaal samenvatten, probleem en oplossing bedenken

Als alle spullen uit de doos zijn gehaald, bespreekt de leidster met de kinderen welke van de voorwerpen bij het boek horen en waarom dat zo is. Aan de hand van de verschillende voorwerpen proberen de kinderen samen met de leidster de verhaallijn van *Ik wil ergens anders wonen* op te bouwen. Ze bespreken wat het probleem ook alweer was en hoe dat probleem werd opgelost. Met het boek erbij kan nog eens gekeken worden of alle voorwerpen van de verteltafel en de vertelkoffer inderdaad gevonden zijn.

4. Peuters vertellen het verhaal zelf na

De peuters die er aan toe zijn, kunnen het prentenboek nu zelf navertellen en 'voorlezen' aan de anderen. Een groepje peuters kan het verhaal samen of om de beurt navertellen. De leidster bewaakt daarbij het proces vanaf de zijlijn en laat de peuters zo veel mogelijk zelf vertellen. Als de kinderen er zelf niet uit komen, kan de leidster een vraag stellen om de interactie weer op gang te brengen. Na afloop krijgen de peuters een applaus; dit is een belangrijke succeservaring.

5. In de hoeken spelen met de voorwerpen

De voorwerpen zijn verspreid in de verschillende hoeken in het lokaal. De kinderen kunnen er tijdens het vrij spel mee spelen.

6. Evaluatie/zelfreflectie: werkjes in het gezinsportfolio

Aan het einde van het thema selecteren de peuters samen met de leidster de werkjes voor in het gezinsportfolio. Aan de hand van het portfolio praten de peuters met de leidster over alles wat ze hebben geleerd.

7. Boeken met voorwerpen gaat in koffer mee naar huis

De leidster doet het prentenboek samen met een aantal voorwerpen in een koffertje. Om de beurt mogen de peuters het koffertje een aantal dagen mee naar huis nemen. De kinderen kunnen aan de ouders het verhaal vertellen van het prentenboek *Ik wil ergens anders wonen* en alle voorwerpen uit het verhaal laten zien.

Eindevaluatie

- Ontwikkeling van de peuters bijhouden met gezinsportfolio en woordenmap
- Leidsters evalueren het thema: *Wat liep goed en wat kon beter?*
- Verzamelen materialen en ideeën voor volgend jaar

Ontwikkeling van de peuters bijhouden met gezinsportfolio en woordenmap

Het gezinsportfolio is een belangrijk hulpmiddel bij de evaluatie van de ontwikkeling van de peuter. Maar de leidster kan het portfolio ook gebruiken voor evaluatie met de peuter. Door de verschillende werkjes van de peuter te dateren en na een aantal maanden te vergelijken krijgt de leidster een beter zicht op de ontwikkeling van het kind. Zij kan aan de hand van het gezinsportfolio met de peuters praten over hun werk. Ook de ouders kunnen dit thuis doen. Zo zien de peuters welke vorderingen ze hebben gemaakt en wat ze al kunnen. Door hierover vervolgens met de ouders te praten, betreft de leidster de ouders bij de ontwikkeling van hun kind.

De leidster heeft in een woordenmap bijgehouden welke nieuwe woorden de kinderen hebben geleerd. De leidster kan de woordkennis nogmaals evalueren door plaatjes of tekeningen bij de kernwoorden in het gezinsportfolio te plakken en na een aantal weken of maanden met de kinderen na te gaan of ze de woorden nog kennen. Ook hiervan maakt de leidster aantekeningen.

Leidsters evalueren het thema: wat liep goed en wat kon beter?

Na afloop van de cyclus gaat de leidster bij zichzelf na of de planning die zij van tevoren heeft gemaakt ook daadwerkelijk is uitgevoerd. Wat ging hierbij goed en wat liep minder voorspoedig? Zijn alle speerpunten van de Taallijn VVE aan de orde gekomen? Is er herhaald en interactief voorgelezen? Was er voldoende aandacht voor het oefenen van de woordenschat, gesprekken in de kleine kring en ouderbetrokkenheid? Is de computer zinvol ingezet? Als een onderwerp niet voldoende aan de orde is gekomen, stelt zij vast wat de oorzaak was en bedenkt zij een oplossing voor de volgende keer. Ook bekijkt de leidster de achtergrondinformatie bij de verschillende leidstervaardigheden in het boek *Peuters Interactief met Taal* en gaat bij zichzelf na welke vaardigheden zij bij het volgende thema speciaal aandacht wil geven.

Verzamelen materialen en ideeën voor volgend jaar

De leidster verzamelt alle materialen die bij het thema gebruikt zijn in een kist of doos. Hierin komen ook alle aanvullingen, opmerkingen van de leidster en het planningsformulier. Een volgende keer kan de leidster het thema dan zo weer gebruiken.